

DUŠAN JELOVINA

**D J E L A T N O S T M U Z E J A
H R V A T S K I H A R H E O L O Š K I H S P O M E N I K A
U G O D I N I 1 9 8 4 .**

UDK 902.2:069(497.13)

Dr Dušan Jelovina
Y — 58000 Split
Muzej hrvatskih
arheoloških spomenika

I u protekloj 1984. godini radna zajednica Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika, uz ostale najznačajnije muzeološke djelatnosti, uzna stojala je da nađe načina i mogućnosti da se Muzej konačno uključi u aranžman turističkih agencija za organizirane posjete. No, na žalost, svi pokušaji ostali su bezuspješni. Osim rijetkih organiziranih grupa od strane pojedinih turističkih agencija, u čemu je prednjačila agencija »Atlasa« iz Dubrovnika, Muzej su najčešće posjećivale đačke ekskurzije, manje organizirane grupe radnih kolektiva iz naše zemlje, razne delegacije, a najčešće pojedinci. Tijekom 1984. godine Muzej je posjetilo ukupno 17.560 posjetilaca, što je u odnosu na prošle godine zamjetno povećanje. Unatoč povećanju broja posjetilaca, ostaje i nadalje stalna obveza cijelog kolektiva Muzeja da ulaže maksimum truda u nalaženju načina i mogućnosti da se u Muzej privuče što više posjetilaca. Osim nastavljanja održavanja kontakata s turističkim agencijama i pokušaja nalaženja rješenja da Muzej uđe u »paket« turističkih usluga, radni ljudi Muzeja će u svojim raspoloživim prostorima, kao što su to i do sada činili, nastojati organizirati ili biti suorganizator, raznih drugih pri redbi i kulturnih manifestacija (održavanje predavanja, likovnih izlož bi, raznih skupova i sl.), sve s namjerom da se u Muzej privuče što veći broj posjetilaca.

Neshvatljivo je, a to stalno i uporno ističemo, da ovako jedinstvena i neizrecivo vrijedna i značajna nacionalna kulturna baština, koja potječe od 7. do 12. stoljeća, izložena u novoj reprezentativnoj zgradiji s modernom postavom, ne nailazi na očekivano razumijevanje kod pojedincara koji vode turističke agencije, pa Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, i pored takvog povijesno-kulturnog nacionalnog značenja, ostaje i nadalje izvan mogućnosti sklapanja sporazuma s turističkim biroima, bez kojih se, u tom smislu, ne mogu očekivati veći uspjesi. Takav odnos bi nas, uistinu, morao zabrinuti!

Stručna i znanstvena djelatnost

U godini 1984. nastavljen je rad na zaštiti arheološke građe starijeg i novijeg spomeničkog fundusa, te na sređivanju, klasifikaciji i inventarizaciji kamenih i kovinskih spomenika. Na tim poslovima, osim kustosa, radili su još klesar, preparator, crtač, fotograf i manipulant.

Najznačajniji i najopsežniji radovi u protekloj godini obavljeni su na čišćenju i prepariranju izloženih kovinskih eksponata u muzejskoj postavi, na kojima su se primjećivali tragovi oksidacije, nastale zbog neodgovarajućih temperaturnih razlika i vlažnosti prostora. Osim tih radova očišćeno je od raznih naslaga i dijelom restaurirano 13 manjih i većih kamenih spomenika, a rekonstruirano je i 17 keramičkih posuda. Za potrebe dopune u muzejskoj postavi napravljeni su u poliesterskoj tehniци odljevi kamenih spomenika s natpisima kneza Trpimira i Branimira iz Muća Gornjeg.

Tijekom godine ukupno je inventirano i izrađeno 200 stručnih kartica kamenih spomenika i 230 kartica kovinskih spomenika, a isti broj je ucrtan u knjigu inventara. Paralelno s tim poslovima radilo se i na utvrđivanju i identifikaciji podrijetla pojedinih kamenih spomenika s nekih nalazišta, koji nemaju pobližih podataka o okolnostima i točnom mjestu nalaza. Zbog neodgovarajuće veličine slova i potrebe pojedinih manjih nadopuna izvršena je zamjena gotovo svih legendi u vitrinama u stalnoj muzejskoj postavi.

Foto-laboratorij je i u godini 1984. nastavio sustavna snimanja arheološke građe za fototeku Muzeja, za kartoteku predmeta, za potrebe stručno-znanstvene objave u muzejskom časopisu, te na foto-dokumentaciji iskopina na terenu. Ukupno je izrađeno oko 3.600 fotografija, a snimljeno je i izrađeno 150 crnobijelih diapozitiva i 100 diapozitiva u boji. Nastavljen je rad i na sređivanju i uvezivanju starog fundusa negativ i fotografija.

Likovni suradnik je, osim crtanja predmeta za potrebe inventarizacije, radio i na sređivanju i crtanju nove dokumentacije s arheoloških lokaliteta na kojima se obavljaju istraživanja (Bribir, Otres, Ostrovica, Škrabrnja i Šopot).

Kao i u prethodnim godinama rad u biblioteci je i u 1984. god. teko u više pravaca: na sređivanju starijeg bibliotečnog fonda, zaštiti starih primjeraka knjiga, nabavci knjiga i časopisa i njihovo evidentiranje, zamjena knjiga za muzejski časopis (izvršena je distribucija 13. broja »Starohrvatske prosvjete«), te prikupljanje i sređivanje građe za hemeroteku.

U Muzeju je u 1984. godini prisjelo ukupno 440 bibliotečnih jedinica. Najviše knjiga nabavljeno je zamjenom sa srodnim ustanovama iz zemlje i inozemstva. Zamjena je obavljena s ukupno 270 ustanova, od toga sa 130 ustanova iz zemlje, i sa 140 ustanova iz inozemstva.

Istovremeno se radilo i s odabirom i unošenjem građe za hemeroteku, te na izradi indeksa. U protekloj godini u hemeroteku je ukupno unešeno 270 jedinica. Osim navedenih poslova biblioteka je i dalje pružala usluge znanstvenim i drugim osobama iz drugih ustanova, a naročito studentima i đacima.

Izdavačka djelatnost

U lipnju 1984. godine iz tiska je izašao 13. broj muzejskog glasila »Starohrvatska prosvjeta«. Ovaj svezak »Starohrvatske prosvjete« ima 13 stručnih i znanstvenih radova, od kojih su tri napisali stručnjaci Muzeja, a ostale priloge su napisali znanstvenici iz Splita, Zadra, Pule i Zagreba.

Sredinom svibnja 1984. godine urednički odbor je redigirao rukopise za 14. svezak »Starohrvatske prosvjete«. Nakon izvršenih potrebnih ispravaka i dopuna od pojedinih autora, što je potrajalo neočekivano dugo, rukopisi su predani u tisk tek krajem listopada iste godine. Istovremeno je nastavljeno i s prikupljanjem rukopisa za 15. svezak.

Poslije tiskanja Vodiča kroz Muzej hrvatskih arheoloških spomenika na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, početkom 1984. godine iz tiska je izašao Vodič i na francuskom jeziku. U pripremi je također rukopis, crteži i fotografije za katalog (prvi od planirane serije) koji će nositi naslov: »Mačevi i ostruge karolinškog obilježja u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika«.

Sredstva za tiskanje »Starohrvatske prosvjete« osigurana su dijelom od Republičke zajednice za znanstveni rad SR Hrvatske (SIZ-VII), a dijelom vlastitim udjelom Muzeja, dok su za Vodič sredstva osigurana dijelom od Republičke samoupravne zajednice za kulturu, a dijelom od Muzeja.

Arheološka iskopavanja

Kao i prethodne godine ovdje se daju sumarni podaci o znanstveno-istraživačkom radu na terenu, koji su, u okviru svoje tematike, provodili stručnjaci Muzeja. Istraživanja su obavljena na četiri lokaliteta: u Ostrovici kod Benkovca, na položaju »Greblje«, u Otresu kod Benkovca, na lokalitetu »Lukačuša«, u Šopotu kod Benkovca, na položaju Crkvena u podnožju Grubića glavice, te u Muću Gornjem kod crkve sv. Petra.

1. OSTROVICA. U lipnju 1984. godine nastavljena su pokušna istraživanja srednjovjekovne nekropole Greblje u Ostrovici kod Benkovca. Iskopavanja su, kao i prošle godine, vođena na dva sektora, označena kao sektor A i sektor B.

Sektor A:

Istraživanja su nastavljena na dijelu seoskog puta za Žažvić i na slobodnoj površini koja se pruža uz rub vinograda Lj. Kusala, spajajući se tako na istražene sonde iz prošlogodišnje kampanje. Na dubini od 45 do 70 cm otkriveno je i istraženo ukupno 7 grobova (sl. 1). Grobovi su uglavnom orientirani u istom smjeru istok—zapad. Osim jednog groba pravokutnog oblika, svi grobovi pripadaju ovalnom tipu. Bez obzira na njihov tip, svi su grobovi načinjeni od nepravilnih kamenih ploča postavljenih vertikalno, s vijencem od manjih kamenih lomljennaca (2 groba) i s kamenim poklopnicama, koje nedostaju kod 3 groba otkopana na putu.

U grobovima je nađen par običnih brončanih karičica, jedan neukrašeni prsten i jedna naušnica jednojagodnog tipa. Ni ovogodišnji rezultati pokusnih istraživanja groblja u Ostrovici na sektoru A nisu pružila dovoljno podataka po kojima bi se moglo točnije odrediti vremenska pripadnost te nekropole, pa se zasad samo pretpostavlja da se radi o srednjovjekovnom groblju koje je bilo u upotrebi do 12. stoljeća.

Sektor B:

Na raskriju seoskih putova, na sjeveristočnom dijelu lokaliteta, u blizini mjesta gdje su prije slučajno nađene karolinške ostruge, a nešto sjevernije od istraženih sondi u prošloj godini, pristupilo se iskopavanju novih kvadrata. Zahvaćena je površina od oko 80 m² i na tom prostoru ukupno je otkriveno i istraženo 7 grobova (sl. 2), a svi su, izuzev manjih odstupanja, bili orientirani u uobičajenom pravcu istok—zapad. Grobovi su ovalnog i pačetvorinastog oblika, a načinjeni su od vertikalno usađenih nepravilnih kamenih ploča ili su u više redova zidani usuho od manjeg i bolje obrađenog kamena. U zidanim grobovima (od kojih je jedan oblijepljen malterom) mrtvac je bio pokopan u drvenom sanduku okovanom čavlima.

Kulturni nalazi registrirani su samo u pačetvorinastim grobovima. U jednom dječjem grobu nađen je par srebrenih naušnica sa srcolikim ukrasom i ostaci srebrne naušnice s tri koljenca, tri prstena luksuznije izradbe, ulomak koštanog pršljena, te fragmentirana željezna kopča.

Ovom prilikom pretražen je i prilično oštećeni grob u kojemu su, prema pričanju mještana, prije pronađene poznate karolinške ostruge. Među ispremješanim ostacima kostura pronađeno je više ulomaka željeznog nožića i jedan par brončanih okova za koje se pretpostavlja da pripadaju pojasmu garnituri.

Prema dosadašnjim općim zapažanjima, a posebno prema grobnim nalazima, s prilično se sigurnosti pretpostavlja da najstariji grobovi na ovom dijelu groblja potječu iz 9. stoljeća.

Istraživanja su obavljena pod vodstvom kustosa Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika V. Delonge i T. Burića, uz povremenu pomoć M. Savića, kustosa Muzeja u Benkovcu, a tehničku dokumentaciju je vodio V. Bakulić iz Muzeja HAS. Stručni nadzor obavljao je D. Jelovina.

2. OTRES. Nastavak revizijskih arheoloških istraživanja na lokalitetu Lučićuša u Otresu obavljena su od 20. VI. do 10. VII. 1984. god.

U sondi na zapadnom dijelu lokaliteta, gdje su u prošloj godini otkriveni temeljni ostaci zidova koji su, po svoj prilici, najvjerojatnije pripadali jednoj srednjovjekovnoj građevini, pronađeni su ostaci eksedre antičke zgrade (sl. 3), čiji su zidovi mjestimično sačuvani do visine 50 cm. Uz eksedru, s vanjske strane srednjovjekovne kuće, nađene su dvije are na kojima je uočljiv natpis, a uokolo je bilo podosta rimskih tegula i srednjovjekovne cigle.

U iskopu sjeverno od otkrivenih temeljnih ostataka srednjovjekovne crkve, gdje su otkriveni grobovi, naišlo se na temelje ostatke zidova za koje se, za sada, pretpostavlja da pripadaju dvjema građevinama (sl. 4) iz antičkog i srednjovjekovnog doba.

D. Jelovina, Djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u godini 1984.

Sl. 1. Ostrovica, istraživanje grobova na sektoru A nekropole Greblje. — Ostrovica, Untersuchungen der Gräber auf Sektor A der Gräberfeldes Greblje

Sl. 2. Ostrovica, otkriveni grobovi na sektoru B nekropole Greblje. — Ostrovica, ausgegrabene Gräber auf Sektor B der Gräberfeldes Greblje

Sl. 3. Otres, otkriveni temelji srednjovjekovne kuće i dio antičke arhitekture (eksedre) u sondi zapadno od crkve. — *Otres, ausgegrabene Grundmauern eines mittelalterlichen Hauses und Teil eines antiken Gebäudes (Exedra) in der Sonde*

Sl. 4. Otres, otkriveni ostaci zidova i grobovi u sondi sjeverno od crkve. — *Otres, ausgegrabene Reste von Mauern und Gräbern in der Sonde nördlich der Kirche*

D. Jelovina, Djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u godini 1984.

Sl. 5. Šopot, pogled na dio lokaliteta u podnožju Grubića glavice gdje je otkopana starohrvatska crkva. — Šopot, Blick auf einen Teil der Fundstelle am Fuße von Grubića Glavica, wo eine altkroatische Kirche ausgegraben wurde

Sl. 6. Šopot, dijelom otkriveni temeljni ostaci starohrvatske crkve u podnožju Grubića Glavice. — Šopot, teilweise ausgegrabene Grundmauern einer altkroatischen Kirche am Fuße von Grubića Glavica

D. Jelovina, Djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u godini 1984.

Sl. 7. Muć Gornji, dio otkrivene i konzervirane apside starohrvatskog sakralnog objekta. — Muć Gornji, Teil der ausgegrabenen und konservierten Apsis eines altkroatischen Sakralen Objektes

Sl. 8. Muć Gornji, otkriveni ostaci zidova i grobovi u sondi južno od crkve. — Muć Gornji, ausgegrabene Mauerreste und Gräber in der Sonde südlich der Kirche

D. Jelovina, Djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u godini 1984.

Sl. 9. Mokro Polje, pogled na srednjovjekovnu utvrdu Keglevića gradinu u kanjonu rijeke Zrmanje. — *Mokro Polje, Blick auf die mittelalterliche Festung Keglevića Gradina im Cañon des Flusses Zrmanja*

Sl. 10. Mokro Polje, pogled na nekropolu Crkvina u zaseoku Sučevići. — *Mokro Polje, Blick auf das Gräberfeld Crkvina im Dorfe Sučevići*

D. Jelovina, Djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u godini 1984.

Sl. 11. Divojevići, pogled na Gromilu sa stećcima. — *Divojevići, Blick auf Gromila mit Grabdenkmälern (stećci)*

Sl. 12. Divojevići, stećci zapadno od Grmile. — *Divojevići, Grabdenkmäler (stećci) westlich von Grmila*

D. Jelovina, Djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u godini 1984.

Sl. 13. Ostrogašica, pogled na gradinu Zvonik (sa sjeveroistoka). — Ostrogašica, *Blick auf den Burgwall Zvonik (von Nordost)*

Sl. 14. Ostrogašica, ostaci kasnosrednjovjekovne utvrde na Zvoniku. — Ostrogašica, *Reste der spätmittelalterlichen Festung*

Najznačajniji su ovogodišnji nalazi dekorirani ulomci kamenih greda i zabata, koji pripadaju gornjim dijelovima oltarne pregrade, nađeni kao spolije u jednom grobu. Na dijelu grede koja je pripadala lijevoj strani, te na desnoj strani zabata i cijeloj desnoj gredi, teče posvetni natpis s imenima titulara crkve. Uokolo otkrivene crkve, u nešto dubljem sloju, otkriveno je i istraženo nekoliko grobova, načinjenih od nepravilnih kamenih ploča vertikalno usađenih ili su od uslojenog kamena u dva-tri reda zidani usuho, poneki je oblijepljen i glinom (sl. 4). U jednom grobu pronađen je par većih jednojagodnih naušnica (ukosnica), načinjenih od srebra s pozlatom i ukrašene filigranom i granulacijom.

Istraživanja je vodio kustos Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika M. Zekan, a tehničku dokumentaciju V. Bakulić iz istog Muzeja, a stručni nadzor obavljao je D. Jelovina.

3. ŠOPOT. Muzej hrvatskih starina u Kninu godine 1928/29., pod vodstvom don Mate Klarića i fra Luje Maruna, obavljao je arheološka istraživanja na jugoistočnom podnožju Grubića glavice u Šopotu kod Benkovca. Tom su se prilikom otkrili temeljni ostaci predromaničke crkve, a istražen je i manji dio nekropole uokolo nje. Od brojnih raznolikih nalaza najznačajniji je nalaz dijelova oltarne pregrade, među kojima je i poznati natpis s imenom kneza Branimira (*BRANIMIRO COM(ite) ... DUX CRUATORU(m) COGIT(avit)*...). Ta istraživanja, na žalost, zbog zabrane tadašnjih vlasti, morala su biti ubrzo prekinuta te su nastavljena tek 1984. godine. Značenje nalaza, te pomanjkanje dokumentacije s prijašnjih istraživanja, naveli su Muzej hrvatskih arheoloških spomenika da u srpnju 1984. god., nakon prethodnog dogovora s predstavnicima Skupštine općine Benkovac i kolegama iz mjesnog Muzeja, pristupi revizijskom arheološkom istraživanju toga lokaliteta.

Ovogodišnja revizijska istraživanja započela su na dijelu terena zvanom »Crkvina«, na kojem su već prije otkriveni temeljni ostaci rano-srednjovjekovne crkve (sl. 5). Istražena je površina od oko 40 m². Osim sitnih ulomaka keramike iz različitih vremenskih epoha, ostataka žbuke, te pojedinih kovinskih predmeta, otkriven je istočni dio sakralnog objekta s apsidom (sl. 6). Crkva je jednobrodna građevina s pravokutno-trapezastom apsidom. Temelji crkve su u vrlo lošem stanju i očuvani su do visine 25—42 cm.

Istraživanja su vodili kustosi Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika T. Burić i V. Delonga, uz povremenu pomoć M. Savića, kustosa Muzeja u Benkovcu, i uz pomoć tehničkog osoblja Katastra i građevinskog poduzeća »Radnik« u Benkovcu. Stručni nadzor je obavljao D. Jelovina.

4. MUĆ GORNJI. Tijekom listopada 1984. godine nastavljena su arheološka istraživanja i konzervacija pojedinih dijelova zidova jedne otkrivene antičke građevine i dijelova srednjovjekovnog sakralnog objekta u Muću Gornjem kod crkve sv. Petra, gdje je 1871. g. pronađen poznati natpis kneza Branimira s uklesanom 888. godinom. Ovogodišnjim

iskopavanjem, na prostoru južno od današnje crkve, otkriveno je još nekoliko temeljnih ostataka zidova (vjerojatno antičke provenijencije) i više grobova (sl. 8), u kojima je od kulturnih priloga najviše nađeno raznolikih naušnica i prstenja.

Istovremeno je obavljana i konzervacija prije otkrivenih arhitektonskih ostataka koji pripadaju antičkom i srednjovjekovnom građevinskom sklopu (sl. 7).

Radove je vodio kustos Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika M. Zekan, a tehničku dokumentaciju V. Bakulić, dokumentator u istom Muzeju, uz stručni nadzor D. Jelovine.

Rekognosciranja i reambulacija terena

I unatoč tome što Muzej nije raspolagao namjenskim sredstvima za obavljanje sustavnih radova na rekognosciranju i vođenju nadzorne službe nad cjelokupnim područjem na kojem djeluje, ipak su u 1984. godini u dva navrata, u okviru utvrđenog muzejskog programa, izvedena kratkotrajna početna rekognosciranja i reambulacija okolice sela Mokrog Polja kod Knina, te dijela splitsko-trogirske Zagore u okolini selâ Divojevići i Ostrogašice. Rekognosciranja su obavljena u ožujku, listopadu i prosincu 1984. godine.

1. MOKRO POLJE. Kustosi Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika V. Delonga i T. Burić, zajedno su s M. Budimirom, kustosom Muzeja Kninske krajine, u ožujku 1984. godine izvršili rekognosciranje sjevernog dijela područja Mokrog Polja i pregledali već prije utvrđene arheološke lokalitete. Jedan od poznatih lokaliteta je i Crkvina u zaseoku Sučevići, gdje su E. Dyggve i L. Marun 1930. godine proveli arheološka istraživanja (vidi »Starohrvatsku prosvjetu«, sv. 14, str. 259—282). Na tom danas zapuštenom lokalitetu nalazi se oko 80 masivnih kamenih nadgrobnih ploča (stećaka), od kojih su poneki i ukrašeni (sl. 10).

Uokolo srednjovjekovnog utvrđenja na Keglevića gradini, koja se uzdiže u kanjonu rijeke Zrmanje (sl. 9), formiralo se podgrađe na kojemu se primjećuju mnogobrojni fragmenti keramike, stakla i raznih kovinskih predmeta, koji upućuju na kasni srednji vijek. Na pojedinim terasama konstatirano je i više suhozidnih nastambi, oko kojih ima ulomaka prapovijesne gradinske keramike.

2. DIVOJEVIĆI. Na jugoistočnoj strani sela, prema Bogdanovićima, na maloj uzvisini smještena je prapovijesna gradina, na kojoj su sa sjeverne strane vidljivi ostaci suhozidnih bedema, a uokolo se opažaju razasuti ulomci grube gradinske keramike.

Na sjeveroistočnom kraju sela, uz cestu koja vodi prema Kladnjicama, nalazi se položaj zvan Novi gaj, oko kojeg se nalazi veći broj kamenih tumula manjih dimenzija. U jednom tumulu (gomili), oštećenom prilikom gradnje ceste, još se vidi nekoliko otvorenih grobova načinjenih od tanjih nepravilnih kamenih ploča. Uokolo te gomile razbacano

je nekoliko dosta masivnih kamenih nadgrobnih ploča (stećaka), koje neosporno upozoravaju na to da se ondje radi i o groblju iz kasnog srednjeg vijeka.

Iznad Novog gaja, pri vrhu kose, nalazi se lokalitet Pećine. Oko toga položaja prostiru se manje terasaste površine po kojima ima ulomaka keramike iz različitih vremenskih epoha, od prapovijesti do kasnog srednjeg vijeka. Zapadno od Novog gaja nalazi se položaj Bunar (dobio ime po starom bunaru), a do njega je seoski put zvan Ulica. Tu se vide kamene obložnice grobova i masivne kamene nadgrobne ploče, kakvih ima i zapadno od Ulice na položaju Podi. U sklopu te nekropole, na dnu Briga, nalazi se i veliki kameni tumulus zvan Gromila (sl. 11). Na samom tumulu, i uokolo njega, leži pet velikih kamenih stećaka ukrašenih križevima, kružnicama u obliku sunca, svastikom i ljudskim figurama. Osim spomenutih stećaka uokolo Gromile razbacano je ili uzidano u seoske parcele (sl. 12) još tridesetak većih i manjih kamenih nadgrobnih ploča.

Iznad Gromile uzdiže se brdo Križ, na kojem su dvije manje prapovijesne gomile, devastirane vojnim vježbama. U jednoj se još opaža grobna kamena konstrukcija.

3. OSTROGAŠICA. Iznad kuća zaseoka Jamani, u selu Ostrogašici, nedaleko Unešića, do predjela Staze, nalazi se veća kamena gomila zvana Gromila, u kojoj se vide kamene konstrukcije pojedinih grobova.

Jugoistočno od sela pruža se niska zaravan Vitrenica, na kojoj se nalazi velika kamena gomila. Oko 500 m južno od Vitrenice, uzdiže se istaknuti vrh Zvonik (sl. 13), a u njegovu podnožju je lokva zvana Novi, koja nikada ne presuši. Po sjevernim i istočnim padinama Zvonika primjećuju se brojni ulomci prapovijesne gradinske keramike i temelji suhozidnih kuća. Na samom vrhu Zvonika, na površini od oko 70 m² nalaze se temeljni ostaci kasnosrednjovjekovne utvrde (sl. 14) sa stenicama ukliesanim u liticu, rijetki ulomci glazirane keramike i stakla, a nađen je i po jedan rimski i srednjovjekovni novčić.

Rekognosciranja okolice sela Divojevića i Ostrogašice obavljena su koncem listopada i početkom prosinca 1984. godine, a provodio ih je kustos Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika T. Burić. U tome su mu, na terenu, svesrdnu pomoć pružili mještani Vinko Grgurević i Joko Jaman.